

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Letnik vsek dan našem naj
bolj in pravilno.

Issued daily except Sunday
and Holidays.

AUG 3

Chicago, Illinoia, United States of America, January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

LETNO—YEAR XIV.

Cost, 50c.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Chicago, Ill., torek, 2. avgusta (Aug. 2) 1921.

Subscription \$5.00
Yearly.

Oročniški in upravniki pro-
stori: 2657 So. Lawndale av.

Office of publication:
2657 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

STEV.—NUMBER 177.

RUSIJA SE ZANAŠA EDINO NA SEBE SAMO

Bojevati se mora zoper lakote in bolezni in obenem proti kapitalističnim sročnikom.

ZIVEZNI DAVEK SUSPENDI- RAN V PRIKADETIH PRO- VINAH.

Moskva, 27. jul. — (Federated Press po Rosti.) — Mnenje večine ruskih delavcev danes je, da pošast gladi, ki zdaj grabi Rusijo v svoje kremplje, je zadnja največja ovira, katero je treba premagati, predno bo sovjetska republika stala na trdnih tleh. Sovjetski voditelji in ljudstvo v splošnem se dobro zaveda, da bodo sovražniki sovjetrov izrabili sedanj kritični trenutek za nove intrige in oborožene napade na Rusijo. Ljudstvo mora porabiti svoje energije, da olajša trpljenje milijonom in jih redi smrti vsled gladi, obenem pa mora stati na strazi proti kontrarevolucionarjem. Ako bi bili samo zadnji, bi bila Rusija brez skrbi, ker ima trdno vero v svojo nepremagljivo obrambo proti vsem zunanjim napadom, ampak preteča lakota je večji sovražnik od vseh zunanjih intervencij.

Danes so vsi moskovski listi po-
svetili vse svoje prve strani ape-
lam, ki urigajo pomoč siromas-
kom, prizadetim zaradi suše; vse
organizacije apelirajo na svoje
člane za pomočno akcijo.

Vlada je izdala naredbo za
suspendiranje davka v živilih v
prikadetih provincah ob Volgi,
povišala pa je davek v pokrajinah,
ki niso prizadete, tako da se
bo nabran živek porabil za strada-

joče.

"Pravda" poroča o odkritem
veselju protirevolucionarnega če-
sopisa v inozemstvu viced ne-
čistoči, ki dela velike težkoči
boju zoper kolero. Čiščenje vast,
mest in celih pokrajin je zapove-
dano pod kaznijo. Semaško, ki
piše v "Investigh", apelira na de-
lavce, da naj amstračo "kolersko
fronto" za vojno fronto. Komis-
ariat zdravstva pripravlja nared-
bo za splošno prisilno cepljenje
zoper naležljive bolezni. Prizadeti
kraji pridejo pod strogo karante-
no. Na vseh železniških postajah
bodo stali "oddelki za cepljenje".
Mobilizacija sanitetnega osoblja
se vrši po vsej Rusiji. Kolera se je
razvila v nevarno epidemijo v
provinciah Voronež, Orel, Rostov
in v pokrajini ob Volgi.

Riga, Litvija, 1. avg. — Rosta

javlja iz Moskve, da Leon Tro-
ckij, vojni komesar odločeno zanika
vesti v inozemstvu, da je on rekel,

da Rusija hitro ne dobi živil od
zunaj, da si jih sama vzame z in-
vazijo sosednjih držav. Trockij
pravi, da sta dve tretjini rdečih
armade demobilizirani in da je ne
nezmisel govoriti o napadih na
sosedje. Ravnotako je laž, da se
ruske sovjetske čete nahajajo v
Kemalovi armadi v Mali Aziji, ki
se bojuje proti Grkom.

Poročila v inozemskih, kapitalistič-
nih listih o lakti — o stra-
nih panikah med kmeti, uporih Iz-
stranjanju žet in da ljudje ulivajo,

FARMAR BO MINISTRSKI PREDSEDNIK V KANAD- SKI PROVINCI ALBERTI.

Calgary, Alta., Kanada. — Farmarji, ki so po desetih letih orga-
nizirana in boja dobili pri zad-
njih volitvah provinčni parla-
ment Alberti v svoje roke bodo
zdej organizirali svojo vlado. V
ta namen se zdaj vrši konferenca
med stranki združenih kmetov in
njenimi novimi poslanci. Ministrski
predsednik v Alberti bo far-
mar.

HAVAJSKO DELAV- STVO PROTESTIRA.

ZADOVOLJNO NI S PREDLOGO, KI ORIENTALIZIRA TERI- TORIJ.

Orientacija teritorija pomeni
poslabšanje delavskih razmer.

Washington, D. C. — Strokovno
organizirano delavstvo v Ho-
nolulu in na vsem Havajskem o-
točju ni zadovoljno z rezolucijo
Kalaniacadeja, ki je predložena
kongresu in ki pooblašča pred-
sednika in delavskoga tajnika, da
dovolita vstop 50.000 kitajskih
kulijev na Havajsko otokje, da se
odpravijo delavske razmere, ki so
ih izvojevali japonski in drugi
strokovno organizirani delavci v
sladkometri industriji na otoku.

Njih izpovedi pred legislativni-
mi zastopniki Ameriške delavske
federacije, katere so podali v u-
radnih prostorih Ameriške delavske
federacije, pokazujo, da
kaj bi radi uvažali kitajske de-
lave ob času "potrebe."

"Take postave ne bodo odpravile
Japoncev z otoka, ampak mi
bomo padli z vrha in ostala bosta
dvaja razreda: kitajski delavci na
dnu in japonski delavci, izučeni
in napol izučeni delavci," je re-
kel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Delegatje so poročali, da je
prezposobnost zdaj pogosta na o-
toku. Namen rezolucije je, da se
znižajo meze in povisijo delo-
vne ure. Pri tem jim pa pomaga
brezposobnost.

MISTERIOZNOST UMORA ODEKITA.

Hastings, Mich. — 21-letni do-
služeni vojak Frank Soules je
pristal, da je umoril neznance, ki
so ga našli v jezeru Bullhead na
Moorovi farmi. Izpovedal je, da
je udaril Harry Robinsona po
glavi, da se polasti njegovega av-
tomobila. Poslužil se je ograjne
tračnice. Ko je Robinson padel na
telo, je držal njegovo glavo v vo-
di, da je utonil.

Odpejalata se skupaj na ribi-
lov. Nikdar se nista prepričala v
svojem življenju, dokler nista ri-
barila skupaj v usodepolni noči.

FRONTA PROHIBICILJE.

Milwaukee, Wis. — Mrs. Fran-
ces Opacinski je pehala otroški
voziček pred sabo in zraven nje je
casipal štiriletin otrok. Dva po-
možna žerifa sta jo ustavila, če-
da bi bilo pokrito s protom. Po-
tem sta odoje proč in našla
dvojčka: dva dvagonska vrča z
"lunovko." Njen soprog je bil a-
retiran.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo ne-
stalno. Vehodni vetrovi. Tempera-
tura v zadnjih 24. urah 72. najniž-
ja 64. Soine izide ob 5:43, zlide
ob 8:09.

travo, listje in poljske miki — so
tudi pretirana.

JAPONCI STRLI STA- VKO V VLADIVOSTOKU.

Dali so 2000 pušk caristom, ki so
zadušili delavsko gibanje.

STAVKE NA JAPONSKEM.

Tokijo, 1. avg. — Iz Vladivostoka
poročajo, da je generalna
stavka delavev, ki je izbruhnila
pred par dnevi končana. Povelj-
nik japonskih čet v Vladivostoku

je hitro dal belim četam generala
Kapella 2000 pušk za potlačenje
stavke, katero so Japonci smatrali
kot začetek sovjetske revol-
zije, zoper delavcev. V bojih,
ki so trajali nekaj časa na ulicah
med delavev in belogardisti, je
bilo več mož ubitih in ranjenih.
Japonci so se tudi udeležili bojev
in poslali so vojaški ekspediciji v
Spaskoje ob železnicu, ki vodi v
Nikolsk, kjer se giblje ruski
delavevi.

Tokijo, 1. avg. — Tukaj je za-
stavkoval 600 tekstilnih delavev,
uposlenih pri družbi Calico.

Kobe, Japonska, 1. avg. — Po-
ložaj v tukajnjih ladjedelnicah
je še vedno slab. Stavka se nadaljuje.
Vlada razpravlja o situaci-
ci.

V soboto so bile tukaj velike
demonstracije stavkujočih ladje-
deleev. Okrog 10,000 delavev je
korakalo kot po navadi v bližnje
svetišče, prevečajoči revolucionar-
ne pesni. Pred tempeljem je pa sta-
lo 500 žandarjev, ki so zabranili
delavcem vstop v svetišče. Zade-
se je boj. Ko je bilo videti, da
bodo žandarji pohagnili pred veli-
kim navalom delavske masne, je
prišlo prvič na pomoč več sto
vojakov, ki so pričeli strljati.
Okrog petdeset oseb je bilo ranje-
nih. Lokalne oblasti se prepoveda-
vale stavkarjem "skriniti" sve-
tišče s svojimi pohodi.

PROFITARJEV NI PRAV NE- SRAM.

Kompanija je pristala, da je bilo
po 300 odstotkov profita.

New York, N. Y. — Miller Can-
dy kompanija je znižala cene
bonbončkem in drugim sladkemu
za pet deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina
pet po deset mož s pomočjo vklju-
venih ravnateljev in trustovskih
kompanij, od katerih delničarji
ali ravnatelji ne kontroliраjo le
plantaže, ampak tudi transportne
in naprave, bančne interese in
telefne."

Miller je rekel Wright. "To pomeni orien-
talizacijo teritorija.

"Sedaj so sladkorni plantažni-
ki gospodarji v trgovskih in in-
dustrijskih zadevah na Havaju.
Oni so avtokratje. Če se jim ne-
kateri mehanik zameri, mora za-
pustiti otok. Oni obdržavajo črno
čistoto.

"Njih plantaže so prevelike.
Te plantaže kontrolira skupina

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglasov po dogovoru. Kopije se ne vratajo.

Naročnina: Zednjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.50 za tri meseca, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

CONTINUOUS 21

Datum v oklepaju n. pr. (Junij 30-21) poleg rednega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnem poteka naročnina. Ponovite jo pravno, da se vam ne ustavi list.

UBOGI MESARSKI BARONI

Delavci vzemite robce, plakajte in brišite si z njimi oči, kajti ubogi mesarski baroni bankrotirajo, če se sedanja mizerna mezda mesarskih delavcev še bolj ne zniža. Celih pet in štirideset centov prejemajo neizučeni klavniški delavci za eno uro garanja in pomnožitev premoženja mesarskih baronov. In mesarski magnatje pravijo, da ne morejo plačati take mezde, dasiravno so v vojnem in še v povojučem času razdelili tako visoke dividende med sabo, da se navadnemu delavcu kar zavrti v glavi, če čita celoskupne številke.

Ali to še niso vse želje mesarskih baronov. Predvsem žele odpraviti osemurni delavnik. Ta jim je najbolj v želodcu. Gospodje pravijo, da je treba odpraviti osemurni delavnik, da se lahko pobije več govedov. Neumnost! Delavci jim vendar ne ukazujejo, koliko govedov naj se pobije na dan. Če ne morejo pobiti vseh govedov pri osemurnem delu, ki pridejo na semenj, lahko najamejo več delavcev. Ceste so polne brezposelnih delavcev in če mesarski baroni žele pomnožiti človeško delavno moč v svojih podjetjih, da bo izvršenega več dela, to prav lahko store. Majhno natanilo, da potrebujejo delavce, bo privabilo na tisoče brezposelnih delavcev pred njih podjetja. Gospodom najbrž ne gre za to, da pobijejo več govedov na dan, odpraviti žele le osemurni delavnik kot enoto za dnevno mezdo. Njim bi bilo zelo všeč, da se kot mezdna enota uvede desetnari delavnik, kar bi zanje pomenilo dvojni dobiček, za delavce pa dvojno izgubo. Zdaj bi jim radi utrgali mezdo na podlagi osemurne mezdne enote, potem bi pa trdili predrzno, da delavcem sploh ni bila znižana mezda, ker na dan ravno toliko zaslужijo, kot so zasluzili, ko mezda še ni bila znižana.

Med najhujše iskoričevalce v Ameriki spadajo govorovi mesarski baroni. V letu 1914 so plačevali navadnim delavcem reci, piši sedemnajst in pol centa za uro dela. Delavne ure so trajale, kot so jih določili mesarski baroni. Mezdne enote sploh ni bilo. Če je bilo treba garati po štirinajst ur na dan, je moral delavec delati in molčati. Kdor se je pritožil zaradi dolgega delavnika, je bil postavljen na cesto kot hujščak, ki podžiga druge delavce k ne-pokorščini. Ko je izbruhnila vojna, so mesarski baroni počasi pričeli poviševati mezdo, kajti preobleženi so bili z naročili. Bili so se, da jim delavci pobegnejo in poščejo, kje drugje delo. Delavci so se organizirali in po hudem boju so izvojevali pet in petdeset centov mezde na uro. Od julija 1920 je pa bila delavcem že dvakrat znižana mezda, tako da zdaj navadni delavci prejemajo le pet in štirideset centov na uro. Mezda je bila torej že znižana za dvajset odstotkov, med tem ko se je po statističnih izkazih, ki so jih predložili najemniki mesarskih kraljev, znižali življenske troške samo za sedemnajst odstotkov. Po dokazih, predložnih po mesarjih samih, bi se morala mezda še za tri odstotke povišati in ne zopet znižati.

In mesarjev ni prav nič sram, da prihajajo s tako zahtevo v javnost, čeprav so vsemu svetu znani profitti mesarskih baronov. Znano je na pr. da je tvrdka Armour & Co. v letu 1916 proglašila 400-odstotno dividendo za delničarje in 900-odstotno dividendo v delnicah, tvrdka Morris & Co. pa 333-odstotno dividendo v obveznicah. Mesarji izjavljajo, da so napravili v letu 1920 le 1.5% dobička. Da so naznanili takoj majhen dobiček, so se poslužili fine poteze. V knjige so zanesli velike izgube na inventarju in te izgube so odtrgali od dobička, mesto da jih zaračunijo rezervnemu skladu. S takimi popravki si znaajo mesarski baroni pomagati, da javnosti prikrijejo pravo gospodarsko sliko o njih podjetjih in da ložje kriče, da se morajo znižati delavske mezde.

Konzularno poročilo iz Jugoslavije.

Ekonomiko razvireti v Hrvatski in Sloveniji.

Članek I.

New York, N. J. (iz tujejez. inform. urada:) A. R. Thompson, ameriški konzul v Zagrebu, poroča o gospodarskih razmerah v svojem področju, sledi:

Področje novo osnovanega ameriškega konzulata v Zagrebu obsega pokrajine Hrvatsko, Slavonijo, Medjumurje, Prekmurje in Slovenijo, vse poprej del avstro-ogradske monarhije. Te pokrajine predstavljajo dobro razvit in napreden del nove jugoslovanske države. Njih skupna površina znaša 26,860 kvadratnih milij, od katerih je 4,687,390 akrov posvečeno splošnemu poljedelstvu 180,000 akrov vrtnarstvu, 220,000 akrov vinogradništva in 6,000,000 akrov je zaraščeno z gozdovi. Klima se more dobro primerjati oni v Virginiji ali Tennessee. Skupno prebivalstvo teh pokrajin znaša 4,206,840. Način življenja prebivalstva je srednje-evropski, torej ne balkanski. Splošna govorica je hrvaščina ozornoma slovenščina, ali trgovci razumejo nemški in ta jezik se lahko rabi v trgovskem dopisovanju. Mesto Zagreb je glavni ekonomični center tega ozemlja. Njegovo stalno prebivalstvo je 110,000 z dodatnim slučajnim prebivalstvom od 10,000. Zagreb je želeniško središče, ki spaja zapadno Evropo, srednjo Evropo, Balkan in Turčijo.

Ekonomični razvoj tekem l. 1920.

Dežele Hrvatska, Slavonija, Medjumurje, Prekmurje, in Slovenija so v prvi vrsti poljedelske. Naravni izdelki produkcije, klima in kakovost zemlje ne provzročajo nikake zaprake za povečanje pridelka in leta 1920 je bila vsled postopne eksploracije in intenzivnega obdelovanja zemlje znatno boljša kot ona leta 1919. Toda tudi ta pomnožena produkcija se ne more že primerjati normalnemu pridelku pred vojno. Neugodnosti pri dobavi poljedelskih strojev in drugih potrebskih za obdelovanje zemlje nadaljujejo neurejenih gospodarskih in socialnih razmer in izvršitev agrarne reforme, ki vključuje odpravo veloposestev, vplivajo neugodno na uspeh poljedelstva.

Opo malo industrije, kar je bilo pred vojno, izkazuje nekoliko večji pridelek v l. 1920 kot v l. 1919. Jako bogati viri bogastva, kot premog, železo in vodne sile, so tekem l. 1920 ostali nezaveti vsled pomanjkanja kapitala. V tem pogledu bi bila ameriška pomoč dobrodošla in koristila za vse prizadete.

Tekom leta 1920 so notranji politični potezi in politične razmere po vsej Evropi preprečile povratak normalnega delovanja v vseki panogi gospodarstva produkcije. Splošno gospodarske razmere vplivale so na cene proizvodov. Kar se zdiče domačega poudarka, to cene odgovarjajo nekoliko strošku proizvodnje. Ali, da se omogoči izvajanje poljedelskih in drugih produktov iz omenjenih dežel na svetovni trg in tekmovanje s tujimi produkti v inozemstvu, je more producent zniziti cene za izvoz prebitek, da omogoči pokritje stroškov za posredovalce, izvozne agente in prevoz, zlasti pa za visoke izvozne carine, ki jih jugoslovanska vlada izstira vsedaj nujne potrebe države za brzi dohodek. Posledice teh razmer na kmetij in male posestnike, ki so pretežno poljedelskega značaja, so bile očitno v l. 1920 in so povzročile nenavadno veliko žaljevanje v Združenih državah.

Letina 1920.

Iz tabele, ki jo navaja ameriški konzul, glede letne pšenice, riž, jedrmena, ovsa, koruze, krompirja, je razvidno, da je skupni pridelek v njegovem področju (Hrvatska-Slavonija, Medjumurje, Prekmurje in Slovenija) znaša l. 1920 čez 7 in pol milijonov metrskih ton v vrednosti \$227,550,000 v l. 1919. Po teh številkah se je proizvajanje glavnih poljedelskih pridelkov pomnožilo v l. 1920 za 20 odstotkov.

Statistikse o sadju ni, ali to je dobro obrodilo, zlasti grozdje, jabolka in slive. Perutina je bila vsega kmetski pridelek.

Prička za ameriške poljedelske stroje.

Incubatorji — nadaljuje kon-

zularno poročilo — so skoraj neznan kmetovalem v teh deželah in verjetno je, da bi se za isto razvilo tukaj tako dobro tržišče. Ameriški poljedelski stroji vse vrst eventualno morajo najti tukaj svoje odjemalce. Nemške tvrdke se trudijo vpljati svoje stroje in nizka nemška valuta jim daje ugodnost pred ameriškim blagom.

Članek II.

Ekonomska razvirovje v Združenih državah.

Članek III.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek IV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek V.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek VI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek VII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek VIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek IX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek X.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XIV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XVI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XVII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XVIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XVIX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXIV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXVI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXVII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXVIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXVIX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXIX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXX.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXIII.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXIV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXV.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXVI.

Ekonomiko razvirovje v Hrvatski in Sloveniji.

Članek XXXVII.

PROSVETA

Ameriške vesti.

DRAMA NA SODIŠČU.

Majhen vrrok, velik učinek.

Chicago, III. — Na kriminalnem sodišču sodnika Charles S. McDonalda se je odigrala drama, pri kateri je glavno ulogo anarchističnega policijskega sarženta Harry D. Kellogg.

Vrrok je malenkosten. Sodnik je namreč obosodil policijskega sarženta na sto dolarjev denarne globe in 15 dni zapora zaradi žaljenja sodišča. Komaj je bila kazenska izrečena, je saržent segel po samokres in pričel streljati. Prva krogla je dva čevlja proč od sodnika udarila v kateder. Druga krogla je zadebla avokata nasprotno stranke Lemuel M. Ackleya in ga položila na tla. Tretja krogla je zopet zadebla avokata. Četrta in peta krogla sta zgrešili cilj, šesto kroglo je policijski saržent posalil vase.

Začetek drame je iskan v prepiru, žigav je svet, omegajoč 5 akrov, v Arlington Heights, od katerega je policijski saržent pličeval davek skozi pet in dvajset let.

Streljanje je povzajmo veliko paniko na sodišču. Ljudje so běžali na vse strani. Avokat Ackley je mrtvev, policijski saržent se nahaja v okrajni bolnišnici in zdravniški menijo, da okreva.

PRISELJENCI SO NA LADJAH KAKOR JETNIKI.

New York, N. J. — Brez ozira na kvoto, katero dovoljuje raznim državam v inozemstvu novi zakon Združenih držav za priseljevanje, vojno inozemski parljenki potnike medkrova neprestano sem, bržkone meneč, da bo Washington zatisknil eno oko in dovolil izkreanje Evropejcev. Ko je komisar Husband od priseljenškega departmента bil obveščen, da je število priseljencev v juliju že prekorčilo določeno kvoto, in se bodo morali ostali priseljenjenki deportirati, so vrgli čakajoči parobrodi tri milje od pristanišča sidra v vodo, da tam čakajo, da se jim v avgustu dovoli potnike izkreati. Trda je v takih slučajih za potnike, ki so na ta način pravi ujetniki, dočim njih prijeti v sorodniki sastanj čakajo na obrežju, ter naravnost oblegajo uradnike parobrodnih družb, da bi oni posredovali za izjeme v priseljenških zakonih. Več parnikov, med temi tudi nekaj ameriških, krizari v neposredni bližini obrežja, med tem pa se vršijo pogajanja z vlado.

NEKATERI LJUDJE SE HOČEJO BLAMIRATI ZA VSEKO CHENO.

New York, N. Y. — Frank Richardson, komisijonski trgovec na št. 62 Leonardove ulice, je šel mimo orožarno devet in šestdesetega polka. Tam je videl zastavo, ki se mu ni dopadla. Pisal je pismo gubernjerju Millerju, v katerem je vpravščal, zakaj plapola zastava neke "republike". "Ta zastava, za katero se gre," je pisal gubernjeru, "je sifajnovska zastava, ki ni za nobeno reč kot za pest steklih ljudi."

Zadeva je bila izročena podpolkovniku William Costiganu, polveljniku 69. polka, da jo preide. Podpolkovnik je odpisal gubernjeru: "Zastava, katero je videl mr. Richardson, ni sifajnovska, ampak je zastava mesta New Yorka".

Komisijonski trgovec je bil zato skušnjo zopet bogatiji, obenem je pa bila ranj lekejja, da naj se ne vtika v stvari, ki jih kramarski možgani ne razumejo.

KJER IMA PAR OBLAST NAD OTROCI...

Wheaton, Ill. — Na sodišču je pričela obravnava proti rev. Adolf Myshu, superintendentu Evangelijenskega doma za starek in sirote v Bentenvillu, Ill., radi surovega ravnanja z desetičnim Joseph Haarsom.

Dedeček je izpovedal: "Povedano nam je bilo da naj se naučimo neki nemški verz. Nisem se ga mogel naučiti. Bila je pretrda reč zame. Ko je rev. Mysh zapustil zase, začeli smo se igrati vozove. Ujet je nas. Meni je prijet za nesa in odvedel me je v svojo pisarno. Tam mi je našel sedemnajst

do osemnajst udarcev s težkim komatom."

Mrs. Goldie Miller je pričala, da je slišala vptije dečka in je videla, kako je pastor udaril dečka. Zahtevala je, da takoj neha pretepati dečka, toda pastor ji je zagrozil, da še njo udari, ako ne molči.

Dr. J. M. Maury je pričal, da je bil deček pokrit s krvimi podplutbami in da je imel eno rno natrgano. Obravnava je bila odložena do prihodnje srede.

BRUTALNO POSTOPANJE Z ŽENO IN OGOCI.

Philadelphia, Pa. — Po obdobjtu svoje žene je bil Jacob Berweiler aretiran, ker jo je bil z nekim storom po glavi da je pada v nezavest in obležala na nekem bodniku. Njegovih 6 otrok je pripovedovalo uradnikom, da je oče, ko je mater postil ležati nezavestno na dvorišču pretepal tudi nje, na to pa postil igrati gramofon.

Soprona se nahaja v bolnici v strašnem stanju. Celo njeno telo je ranjeno in pokrito s plavini pegami. Levo oko ima zaprto levo kost v kolenu zlomljeno, kakor tudi levo ramo.

Ko so policisti odvedli moža iz stanovanja, ga je hojela maožica linčati, vendar se je posredno dolgočas dovesti ga na postajo, kjer ga je obdržal sodnik Yates proti poroštvi \$1000.

POLICIJA JE VEDNO NA USLUGO TRGOVCEV.

New York, N. Y. — Tri sto petdeset šoferjev, ki so zaposleni pri trgovcih z grocerijo na debelo, so zastavili, ker so jim hoteli vtrgati mezzo od 12½ do 14 odstotkov in povisiti delovni čas od osmih na devet ur.

Predstojniki niso čakali, kaj bodo stavkarji napravili, ampak poslali so svoje advokate na policijo in izjavili, da pričakujejo nemirov in zaradi tega žele policijsko varstvo.

Komaj je bila želja izrečena, je bila tudi že izvršena. Tako so začeli policijski okoli prodajalna na debelo in so ostro motrili vsakega dobleca, ki se jim je zdeli sumljiv.

Stavkarji niso napravili do zdaj še nobene demonstracije, pa tudi nobena grožnja še ni bila izrečena.

DODAJ SO PREJEMALI ŠOFERJI OD \$29 DO \$36 NA TEDEN.

Washington, D. C. — Dodaj so prejemali šoferji od \$29 do \$36 na teden. Podjetniki hočajo utrgati kar štiri dolarje na teden.

PRIDIGAR PROTIV MODRIM ZAKONOM.

Vsekodaj naj pometa pred svojim pragom.

Chicago, Ill. — Rev. Harry L. Myers iz Decaturia je v nedeljo prav pošteno ostel v kongregacijski cerkvi v Wilmettu tiste ljudi, ki vedno stikajo po lonicah svojih sosedov in gledajo, kaj se kuha v njih.

"Imejte svoje hišo v redu in ne skušajte uravnati svojega soseda," je bilo glavno praporilo pridigarja, ki se govoril proti pravilom zakona. Te besede ponujajo to, kar pravi slovenski pravograd: "Pometaj pred svojim pragom."

Pridigar je govoril proti tistim reformatorjem, ki hočejo ljudem zapovedovati, kaj naj jedo, kaj pijejo, kaj pušijo, kaj smejo in kaj ne smejo deleti ob nedeljah.

STRAHOPETNOST MASE JE VEDNO VELIKA.

Williston, N. D. — Kako strahopetna je ljudska maožica, dokazuje navidezen roparski napad šest kravjih pastirjev na šestdeset turistov v avtomobilih. Šest kravjih pastirjev, med katerimi je bil najstarejši star 63 let, se je načimilo in so čakali na karavanov turistov na Rooseveltovi cesti, ki vozi do iz Deltitja do Glacier parka. Oddali so par strelov iz svojih samsokresov, na kar so zakričali: "Roke kvíško!" Turisti so ubogali in se tredili po vsem životu, kajti pričakovali so, da je prišla zastavljanje zadnjega ura. Kravji pastirji so nastopili v ulogi roparjev, so pobrali \$176 od turistov, katerih so jim med splošnim smehom zoper vrnili in jim rekli, da ne bo zastavljanja o davnici predlogi. Fordney je trdil, da ni kaj takega govoril.

Prejšnji je tudi zaprisceno nismeno izjavo o istmeni izjavi Fordneyja, da je Fordney v prvih dneh rekjal, da ne bo zastavljanja o davnici predlogi. Fordney je trdil, da ni kaj takega govoril.

GENE PLEZAJO ZOPET NA VEGOR.

Kdaj pride toliko hvaljena noroshnost?

Washington, D. C. — Velebitni listi so že tolikrat zapeli pesmejo o padanju em, da so mnogi ljudje res misili, da cene padajo, dokler niso stopili v prodajalno ali mesnico in vprašali po cenah.

Delayski department zdaj počita, da so cene v devet izmed deset med poskočile navzgor. To se je zgodilo od 15. junija do 15. julija. V Detroitu so cene poskočile za sedem odstotkov, v Peorijsi in Providence za pet, v Manchestru in New Havenu za stiri, v Mobilu in Savannahu za tri, v Atlanti in Richmondu pa za en odstotek. Edino v Little Rocku, Ark., so cene padle za eno deset in enega odstotka ali za toliko kot nič.

PLAVAJUĆI SALUN.

Atlantic City, N. J. — Parnik "Marshall" se je prikazal pred mestom in križari v neposredni bližini najbolj oddaljen do treh milij. To je plavajoči salun iz Gloucesterja, Mass. Kapitan je oznanil, da ima 2800 zabojev najboljše Scotch wiske in da se vsaki ima želodčno trganje, ter nječi običaje lahko pri njem okrepa. Od te objave dalje se ne prestanovajo vožijo bojni na želodcu k parniku "Marshall", da si tam privreje dušo.

ALI JE LAKOTA V JUŽNIH DRŽAVAH?

New Orleans, La. — James S. Bishopa so našli popolnoma one-moglega. Ko so ga prepeljali v bolnišnico, so našli na njegovih rokah rane, ki so nastale zaradi tege, ker jih je grizel v obupu, ne imajoč že več dni nobene hrave v svojem želodcu.

Nesrečnega Bishopa so našli poktni uslužbenec na Capdevillski noci.

NEVARNA IGRA.

Easton, Md. — Trije otroci so v pusu iskopali votilno, ki so jo podprli po svoje. Naenkrat se je zrušil strop in dve deklici v starosti od sedem do osmih let in ena najstilen deček so se zadušili.

NA ŽELEZNICKEM KRIŽIŠCU.

Minneapolis, Minn. — Vozne železnice je zadel ob avtomobil na križišču. Enajst oseb je zadobilo tako težke poškodbe, da so jih prepeljali v bolnišnico.

MORNARICA ODPUTI DVA MAJST TISOČ MOŽ.

Washington, D. C. — Po novem zakonu odpušte iz mornarice dva majst tisoč mož, ki napravijo prošnjo za odput. Po novem zakonu šteje mornarica sto tisoč mož.

PREDSEDNIK DAVČNEGA ODSEKA V ZADREGI.

(Nadaljevanje s 1. strani). — Lijenje po predsedniku tega komiteja in se jim dovoli potreben čas za njih izjavo, če nasprotujejo preteklim davčka na nadprofit in znižanju višjega dohodninskega davka."

Fordney je bil razburjen in je tolkel s pestmi po mizi in obenem je zakričal, da je obtožba krivična.

Ligget je nadaljeval z obtožbo, da so "inspirirani" članiki v časniki informirali deželo, da Fordneyev komitej priskoli predlogom, ki odpravlja davek na nadprofit in da se celo poslovnina povrne od dveh na tri cente za prvi počitniški razred.

Zadnjih je bila izredna podlage za tako obtožbo.

"Zdi se, da ste se odločili odložiti davčno bremę z bogatino na konzumem," je rekel Ligget glasno, tako da je njegov zlaz preupil Fordneyja, demokratija, članici tega odseka, so se pa mučili.

"Vaša predloga je slab in se da zagovarjajo. V protislovju je z vsemi glavnimi principi gospodarstva. Ona preprečuje produkcijo in napravi deželi neprečasnijo škodo."

Prejšnji je tudi zaprisceno

Inozemstvo.

Orgije v francoskem kopalnišču.

Pariz, 1. avg. — Morsko kopalniščo Deauville bo letos posekalo vse poletne rezorte na svetu, kar se tiče pogražanja konvenicionalnosti in potratnosti ter orgij, ki jih uganjajo v tem kopalnišču gozdovi in dame iz bogataških slojev. Zdi se, da ameriške dame zaslužijo prvo nagrado.

Pariski tednik "Aux Ecoutes" je zbral v pričebil sledče pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega ko svilnate nogavice, medtem ko je mrs. Fr. Mortimerjeva iz Pittsburgha oblečena od pet do vrata v "tejančo" kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v tem so oprijemajočo in poskopljeni pikantnosti iz tega kopalnišča: Izletniki obojega spola bivajo v hotelih noč in dan v kopalnih oblekah, to se pravi brez malega nagri. Neka rumunska igralka je začela prva nositi ovratnico biserjev v vodi, ki so vdelani v kroglice iz celuloida. Ameriška miss Virginia Stanley, ki nekoga oljnega magnata v Kansas Cityju, nimata na sebi drugega kožne barve, to je v

